

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง ผลกระทบทั่วไปที่เกิดจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก
(AVIAN IN FLUENZA) ในทัศนะของผู้บริหาร

นางนิรันตสุข เริงรณอาษา

เอกสารนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ ๑
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙

สำนักพัฒนาบุคคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๔๗

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

วันที่...../...../.....
เลขทะเบียน.....
เลขหมู่.....

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง ผลกระทบทั่วไปที่เกิดจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก
(AVIAN IN FLUENZA) ในทัศนะของผู้บริหาร

นางนิรันตสุข เรืองธนาอาษา

เอกสารนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ ๑
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙

สำนักพัฒนาบุคคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๔๗

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทคัดย่อ

รายงานการศึกษาเรื่องผลกระทบทั่วไปที่เกิดจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในทัศนะของผู้บริหาร เป็นการศึกษาผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ อันส่งผลกระทบในหลายด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพของประชาชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

๑. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านสาธารณสุข ในทัศนะของนักบริหาร
๒. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการของภาครัฐต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการสำรวจความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาจากเอกสารข้อมูลทางวิชาการ วารสาร งานวิจัย ตลอดจนรายงานข่าวจากสื่อทุกประเภท

ผลการศึกษา

๑. ทำให้ทราบถึงผลกระทบต่าง ๆ จากการเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย ในทัศนะของนักบริหาร
๒. ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานควบคุมการระบาดของภาครัฐ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน หรือรับรู้ปัญหาในการรวมของประเทศ
๓. เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ

คำนำ

การระบาดของโรคไข้หวัดนก ในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ส่งผลกระทบโดยทั่วไปต่อประเทศอย่างใหญ่หลวง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเป็นที่สนใจของประชาชนโดยรวม ผู้เขียนได้ทำการศึกษาข้อมูลเพื่อจัดทำเอกสารการศึกษาส่วนบุคคล ในเรื่อง “ผลกระทบโดยทั่วไปของการระบาดของโรคไข้หวัดนกในทัศนะของนักบริหาร” อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูงรุ่นที่ ๑” (นมส) สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับการประเมินให้ดำรงตำแหน่งในระดับ ๙ ผู้เขียนหวังว่าเอกสารดังกล่าวจักเป็นประโยชน์ แก่ผู้ที่สนใจทำการศึกษาต่อไป

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑. บทนำ.....	๑
๒. แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	๔
๓. ผลกระทบจากโรคระบาดใช้หวัดนก.....	๑๐
๔. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๒๑

บรรณานุกรม

ประวัติผู้เขียน

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สุขภาพ นับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อความเป็นไปและพัฒนาการของมนุษย์แต่ละยุคสมัย เมื่อมนุษย์มีสุขภาพดี มีการเจริญเติบโตของร่างกายและสภาพจิตใจที่ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคแล้ว มนุษย์จะมีวิวัฒนาการในการดำรงอยู่และพัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่ก้าวไปข้างหน้าเร็วมาก ปัญหาต่อพัฒนาการและวิวัฒนาการของมนุษย์และสัตว์ นั้นเป็นสิ่งที่ในบางครั้งไม่สามารถคาดการณ์ได้ เช่น ภัยพิบัติ โรคระบาด สงคราม การก่อการร้ายและพฤติกรรมในความเป็นอยู่ของมนุษย์เอง

โรคระบาดร้ายแรงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้เป็นปัญหาหนึ่งของมนุษย์ และปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นเพียงปัญหาที่มีผลต่อเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีต่อมนุษย์ แต่ยังมีผลกระทบที่เป็นวงกว้าง จนในบางครั้งไม่สามารถจะคาดการณ์ถึงผลต่าง ๆ ที่จะตามมา เช่น ความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และส่งผลกระทบต่อการเมืองและระบบ โครงสร้างต่าง ๆ รวมทั้งต่อสุขภาพจิตของมนุษย์ด้วย

การระบาดของโรคติดต่อ บางครั้งมนุษย์สามารถควบคุมสถานการณ์และความรุนแรงได้ เช่น โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย แต่ในบางครั้งมนุษย์ไม่รู้ แม้แต่ที่มา การเกิด และผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การเกิดโรคระบาดที่เป็นตัวอย่างที่มีผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อสังคม เนื่องจากการที่มนุษย์ไม่สามารถจะรู้ว่าปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงของโรค รวมทั้งแนวทางการป้องกันและรักษา คือ การระบาดของโรควัวบ้า (Mad cow disease) หรือแม้แต่การระบาดของโรคอีโบล่า (Ebola) ในแอฟริกา แต่กระนั้นก็ตามมนุษย์ได้ใช้ความพยายามศึกษา และทำความเข้าใจ ระยะเวลา ที่มนุษย์จะเข้าใจได้นั้นได้ส่งผลกระทบทำให้เกิดความเสียหายต่อมนุษย์และสัตว์เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การระบาดของโรคที่ยังเป็นภัยพิบัติต่อมนุษย์โลก ซึ่งประเภทของภัยพิบัติที่หน่วยงานและห้องปฏิบัติการ ต่างให้ความตระหนักถึงมากที่สุดคือการระบาดของโรคที่เกิดจากไวรัส และการพัฒนาสายพันธุ์ของโรค

การระบาดของโรคไวรัสนับเป็นปัญหาที่มนุษย์หวาดกลัวมากที่สุดหลังจากที่มนุษย์สามารถค้นพบยาปฏิชีวนะ ทั้งนี้ เห็นได้จากการระบาดของโรคไข้หวัดในอดีต เช่น การระบาดของโรคไข้หวัด ในยุโรป เมื่อ ปี ค.ศ. ๑๘๑๙ มีผลให้มนุษย์ล้มตายมากกว่า ๕๐ ล้านคน

ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของมนุษย์จะมีความเจริญรุดหน้าเพียงใด แต่มนุษย์ยังไม่สามารถจะหาวิธีกำจัดเชื้อโรคไวรัสได้ ความน่ากลัว ของโรคที่เกิดจากไวรัสจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์อย่างไม่ต้องสงสัย

ในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๔๖ ถึงต้นปี พ.ศ.๒๕๔๗ ได้มีการเกิดการระบาดของโรคที่เกิดจากไวรัส ที่เรียกว่า ไข้หวัดนก (Avian Influenza) โดยไวรัส สายไทป์เอ (type A) ในตระกูล Orthomyxoviridae สายพันธุ์ H๕N๑ เกิดระบาดขึ้นในประเทศไทย มีพื้นที่ระบาดมากกว่า ๓๕ จังหวัด (สรุปสถานการณ์พื้นที่การควบคุมโรคระบาดของโรคไข้หวัดนก)

ประเด็นในการติดต่อและผลกระทบของโรคไข้หวัดนกต่อสัตว์และมนุษย์โดยทั่วไป

๑. ทำให้สัตว์ปีกเกือบทุกประเภทเสียชีวิตเป็นจำนวนมากภายใน ๑-๒ วัน
๒. สามารถติดต่อสู่มนุษย์และความรุนแรงของโรคทำให้เสียชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและผู้สูงอายุ
๓. สามารถระบาดได้อย่างรวดเร็วเป็นระยะทางได้ไม่ต่ำกว่า ๖๐ กิโลเมตร
๔. การติดต่อเป็นการติดต่อตามลักษณะของไวรัส คือ สารคัดหลั่ง น้ำมูก น้ำลาย ฯลฯ
๕. ความรุนแรงของโรคมากกว่า ร้อยละ ๗๐ เสียชีวิตในมนุษย์

จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ต้องมีการควบคุมและมีมาตรการที่รัดกุมรวมทั้งการกักกันและกำจัดสัตว์ปีกเพื่อตัดตอน และเพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของการระบาดในสัตว์ต่อไปอีก

ข่าวที่ปรากฏออกมาตามสื่อต่างๆระบุว่า ได้มีการติดเชื้อมีประชาชน จำนวน ๗ ราย และเสียชีวิต ๖ ราย การระบาดของโรคดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมปศุสัตว์ ได้ทำลายสัตว์ปีก ต่าง ๆ เช่น นก เป็ด ไก่ ห่าน ฯลฯ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น กลุ่มประเทศสหภาพ ยุโรปได้ระงับการสั่งเข้าไก่สด มีผลให้ไก่สดแช่แข็งจำนวนมากถูกส่งกลับประเทศเป็นจำนวนมาก ผลกระทบต่าง ๆ ดังกล่าวนับตั้งแต่เริ่มมีการระบาดของโรคไข้หวัดนกในไก่ ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.๒๕๔๖ เรื่อยมาจนถึงต้นปี พ.ศ.๒๕๔๗ การมีโรคระบาดที่รุนแรงและแพร่หลายอย่างรวดเร็ว เป็นผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบทั่วไปที่เกิดจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ของประชาชนในประเทศไทย
๒. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการจัดการของภาครัฐต่อการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา
๓. เพื่อศึกษาถึงทิศทางและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีความเป็นไปได้

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จากเอกสาร ข้อมูลจากห้องทดลอง รวมทั้งจาก เอกสารวิชาการ วารสาร งานวิจัย ตลอดจนรายงานข่าวตามสื่อทุกประเภท

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการสำรวจความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ทั้งระดับจุลภาค และมหภาค ด้านสาธารณสุขด้านสังคม ตลอดจนความเป็นอยู่ของชุมชนฯลฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบถึงผลกระทบต่าง ๆ จากการเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย
๒. ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานควบคุมการระบาดของภาครัฐ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน หรือรับรู้ปัญหาในภาพรวมของประเทศ
๓. ทำให้เข้าใจสถานการณ์ของโรคและแนวทางการควบคุม ป้องกัน และวิธีการในการลดระดับความรุนแรงของโรคได้ อันจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
๔. เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบทั่วไปที่เกิดจากระบาดของโรคไข้หวัดนก (Avian Influenza) ได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. แนวคิดในเรื่องโรคระบาด (Epidemic)
๒. ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory)

๑. แนวคิดในเรื่องโรคระบาด Epidemic

แนวคิดในเรื่อง “โรคระบาด” หรือ “ระบาดวิทยา” มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปอย่างกว้างขวาง ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

Hippocrates อ้างใน (แกมทอง อินทร์ดี ๒๕๓๗, ๑) นักปราชญ์ ชาวกรีก ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแพทย์สมัยใหม่ กล่าวไว้ว่า การเจริญและพัฒนาการของโรคในมนุษย์นั้น อาจมีความสัมพันธ์กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก และปัจจัยสิ่งแวดล้อมส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นการสอบสวนทางการแพทย์ที่เหมาะสมถูกต้องนั้น ต้องศึกษาเกี่ยวกับสถานที่ เวลา และฤดูกาล ที่โรคนั้นเกิดด้วย และได้เน้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสำคัญของน้ำ ในด้านคุณภาพ แหล่งที่มาความเหมาะสมของคุณสมบัติของน้ำในการบริโภค นอกจากนี้ยังคำนึงถึงแบบแผนความเป็นอยู่และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของบุคคล

แกมทอง อินทร์ดี (๒๕๓๗, ๑) ได้ให้ความหมายของ “ระบาดวิทยา” ไว้ว่า Epidemiology มาจากคำว่า Epi หมายถึงคำว่าเกี่ยวกับหรือ ONบวกกับคำว่า demo ซึ่งหมายถึงประชากร หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกระจายแพร่หลายในประชากร

แกมทอง อินทร์ดี (๒๕๓๗, ๓) ระบาดวิทยาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรในสังคมหนึ่งๆ โดยพื้นฐานแล้ว การศึกษาทางระบาดวิทยาเป็นการศึกษาที่นำมาใช้ในทางการแพทย์และสาธารณสุข จึงถือกันว่าระบาดวิทยาเป็นวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางสังคม สังคมจิตวิทยา และเศรษฐกิจ

ระบาดวิทยา ในความหมายปัจจุบันเป็นการศึกษาปัญหาของสุขภาพที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในประชากร ไม่เพียงแต่โรคระบาดเท่านั้น และไม่เพียงแต่ศึกษากรณีเฉพาะรายผู้ป่วย หรือการศึกษาในห้องทดลองในคลินิกเท่านั้น เช่นการทดลองเกี่ยวกับยา แต่เป็นการศึกษาปัญหาสุขภาพใดๆ ที่เกิดขึ้นในประชากร อย่างไรก็ตามการศึกษาระบาดวิทยาสามารถใช้ได้หลายลักษณะ และมีรูปแบบวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการทำการศึกษา อาจเป็น

การศึกษาที่ต้องการทราบว่า โรคนั้นมีขนาดความสำคัญมากน้อยอย่างไรในประชากร มีความถี่ของการเกิดอย่างไร มีอะไรที่เป็นสาเหตุ หรือสามารถอธิบายการเกิดโรคหรือปัญหานั้นๆ ได้อย่างไร ในทางการแพทย์นำมาใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับผลของโรค ประสิทธิภาพและความปลอดภัยของมาตรการทางการแพทย์ เช่น การศึกษาทดลองเกี่ยวกับยา หรือมาตรการรักษาต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุด คือ เพื่อทำให้เกิดผลดีขึ้นต่อสุขภาพ

รศ. จำรูญ ยาสมุทร (๒๕๒๘, ๑๐๘) อธิบายว่าระบาดวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์แขนงหนึ่งว่าด้วยลักษณะการเกิดโรค ตัวการที่ทำให้เกิดโรค ตลอดจนการกระจายและการแพร่ขยายของโรคต่างๆ ในชุมชน

Maxy – Rosenau อ้างใน (จำรูญ ยาสมุทร และ ทักษา ณ บางช้าง ๒๕๒๘, ๑๐๘) ได้ให้คำจำกัดความของระบาดวิทยา (Epidemiology) หมายถึงการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยและสภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งพิจารณาและตัดสินจากความถี่ของการกระจายของโรค

สมชาย สุพันธุ์วิช (๒๕๒๕, ๑) อธิบายความหมายของระบาดวิทยาว่า ระบาดวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของการสาธารณสุข (Public Health) และเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม ซึ่งเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บของชุมชน เป็นงานหรือการศึกษาที่มุ่งหวังให้ปวงชนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์

ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร (๒๕๓๗, ๑) ได้อธิบายความหมายของระบาดวิทยาไว้ว่า “ระบาดวิทยา” (วิทยาการระบาด) เป็นแขนงวิชาหนึ่งทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์หลัก และวิธีการทางระบาดวิทยา ได้นำไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับโรคและการให้บริการสาธารณสุขต่างๆ ตลอดจนแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์ในการค้นหาสาเหตุของโรค และปัญหาด้านอนามัยต่างๆ เป็นแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรค การวางแผนงานอนามัย ตลอดจนช่วยพัฒนางานอนามัย ระบาดวิทยาเป็นวิชาพื้นฐานของเวชศาสตร์ชุมชน เวชศาสตร์ป้องกันและสาธารณสุข ระบาดวิทยามีได้มีประโยชน์เฉพาะโรคระบาดและโรคติดต่อเท่านั้น แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรคเรื้อรัง และโรคไร้เชื้อ ตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆ ช่วยทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติของโรคสาเหตุและการดำเนินของโรค ช่วยในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของวิธีการรักษา และการป้องกันโรคต่างๆ ในปัจจุบันระบาดวิทยาได้นำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ มากมาย ทั้งทางด้านการแพทย์ สาธารณสุข และทางสังคมศาสตร์

MacMabon และ Pugh อ้างใน (ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร ๒๕๓๗,๑) ได้ให้คำนิยามของระบาดวิทยาซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันมากที่สุดไว้ดังนี้ คือ “ระบาดวิทยา” คือการศึกษาเกี่ยวกับการ

กระจายของโรคและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการกระจายของโรคในมนุษย์ คำว่า Epidemiology หมายความว่าวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร (๒๕๓๗, ๒) ได้ให้ความหมายของ ระบาดวิทยาว่าหมายถึง การศึกษาที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญต่างๆ ต่อไปนี้คือ

๑. การกระจายของโรค (Distribution)
๒. ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการกระจายของโรคหรือการเกิดโรค (Determinant)
๓. ประชากรมนุษย์ (Human population)
๔. การเปลี่ยนแปลงหรือพลวัตของโรค (Dynamic of disease)
๕. ภาวะที่เป็นโรคและไม่ใชโรค (Disease and Non-disease Condition)
๖. โรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ (Infections and Non-infections disease)
๗. การป้องกันและการควบคุม (Prevention and control)

๒. ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Making Theory)

การตัดสินใจเป็นศิลปะเฉพาะบุคคลที่จะทำการตัดสินใจ แม้จะมีทฤษฎีที่กล่าวถึงการตัดสินใจไว้เป็นแนวทาง แต่ผู้ตัดสินใจก็จำเป็นต้องใช้ความสามารถส่วนตัวช่วยในการตัดสินใจให้ดีขึ้น

ศูนย์กลางการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดของระบบการเมืองได้แก่รัฐบาล โดยรัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบายนั้น ตามปกติผู้ตัดสินใจมักเลือกนโยบายที่ให้ผลประโยชน์ต่อประเทศมากที่สุดและง่ายต่อการปฏิบัติ ซึ่งในการตัดสินใจนั้น ผู้ตัดสินใจมักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยหลายๆ อย่าง ซึ่งอิทธิพลนั้นอาจมีมากบ้างน้อยบ้าง สุดแล้วแต่ลักษณะและความสำคัญของปัจจัย

แนวความคิดทางทฤษฎีการตัดสินใจที่เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองนั้นมีหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งนำมาใช้เป็นรูปแบบในการวิเคราะห์ อีกทั้งเค้าโครงด้านทฤษฎียังได้รับการทดสอบวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างๆ และยังนำแนวทางในการตัดสินใจนำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรม การตัดสินใจว่าการตัดสินใจเป็นอย่างไร มีการกระทำอย่างไร มีผลต่อสังคมและส่วนรวมอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมหรือการตัดสินใจนี้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายทั้งภายในและภายนอกประเทศว่าเป็นไปในทิศทางใดและทำให้ทราบถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาเรื่องราวการตัดสินใจจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

๑. การตัดสินใจที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นอย่างไร
๒. เทคนิคและเกณฑ์ต่างๆ ในการตัดสินใจของผู้ตัดสินใจบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตกลงไว้ จากผลงานของนักวิชาการทั้งหลายทางด้านทฤษฎีการตัดสินใจได้เน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการตัดสินใจดังนี้
  ๑. กล่าวถึงลักษณะของผู้ตัดสินใจหรือตัวผู้กำหนดนโยบาย (Policy-Makers) ว่าเป็นผู้ตัดสินใจมีลักษณะอย่างไรเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะความเชื่อแน่วไม
  ๒. ศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจ (The Decision-Making Process) ว่าข้อตัดสินใจทำไมจึงออกมาในลักษณะเช่นนั้น
  ๓. ศึกษาถึงเทคนิคและเกณฑ์บรรทัดฐาน ที่มีผู้กำหนดนโยบายและฝ่ายบริหารนำมาใช้ เพื่อให้ข้อตัดสินใจบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ความหมายของการตัดสินใจ

มีผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจแตกต่างกันออกไปอย่างกว้างขวางที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

Herbert A. Simon อ้างใน (สิทธิพันธ์ พุทธหุน ๒๕๔๔, ๔๓๑)

การตัดสินใจ (Decision) คือการเลือกสรรทางเลือกที่มีอยู่จำกัดของมนุษย์ซึ่งอาจจะเกิดจากสามัญสำนึก หรือจากวิสามัญสำนึกก็ได้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจกับเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจเป็นจริงขึ้นมาก็ได้

William J. Gore อ้างใน (สิทธิพันธ์ พุทธหุน ๒๕๔๔, ๔๓๑)

การตัดสินใจคือแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการดำรงรักษากระบวนการทางสังคมในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มบังเกิดผล

William T. Morris อ้างใน (สิทธิพันธ์ พุทธหุน ๒๕๔๔, ๔๑๓)

การตัดสินใจคือ ความนึกคิดในการเลือกวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นรูปของจินตนาการหรือการใช้ตัวแบบที่แน่นอนมนุษย์ทุกคนจะต้องตัดสินใจและการตัดสินใจนั้นเป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุดการตัดสินใจที่จะให้ผลดีที่สุดในนั้นควรจะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจและวิชาการเฉพาะสาขา ก่อน ต่อจากนั้นจึงใช้วิจารณ์ญาณและประสบการณ์ประกอบการพิจารณาขั้นสุดท้าย

Dalton E. Macfalan อ้างใน (สิทธิพันธ์ พุทธหุน ๒๕๔๔, ๔๑๓)

การตัดสินใจ หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับการเลือกที่ผู้บริหารองค์การเลือกแนวทางปฏิบัติอันหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทาง

Thomas J. Atchison และ Wiston W. Hill อ้างใน (สิทธิพันธ์ พุทธหิน ๒๕๔๔ , ๔๑๓)

การตัดสินใจ หมายถึง ความคิดและการกระทำต่างๆ ที่นำไปสู่การเลือกหรือการตกลงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

George R. Terry อ้างใน (สิทธิพันธ์ พุทธหิน ๒๕๔๔ , ๔๓๒)

การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ตั้งอยู่บนรากฐานของกฎเกณฑ์จากทางเลือกสองทางหรือมากกว่าสองทางเลือกที่เป็นไปได้

จรรยา สุภาพ (๒๕๔๐, ๑๒-๑๓) กล่าวถึงการตัดสินใจว่า หมายถึง กระบวนการในการพิจารณาการศึกษาให้รู้ว่าปัญหาคืออะไรมีหนทางในการแก้ไขปัญหาก็หนทาง และได้เลือกใช้หนทางใดในการแก้ไขปัญหา

อุทัย นิรัญโต (๒๕๒๖, ๘๒) กล่าวถึง การตัดสินใจ ว่าหมายถึง การตั้งใจ ไตร่ตรอง และการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่เห็นว่าดีที่สุด วิธีใดวิธีหนึ่งจากหลายวิธี เพื่อให้บังเกิดผลที่ประสงค์และเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

ดิน ปรัชญพทธี (๒๕๒๖, ๑๐๖) กล่าวถึงการตัดสินใจ หมายถึงการเลือกดำเนินการ (หรือไม่ดำเนินการ) ที่เห็นว่าดีที่สุด (เลวที่สุด) สำหรับขั้นตอนการตัดสินใจ รวมถึง

- การทำความเข้าใจในปัญหาและข้อเท็จจริงต่างๆ
- การรวบรวมข่าวสารและข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ
- วิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลแล้วนำมาพิจารณาเลือกทางปฏิบัติไว้หลายทาง
- การเลือกปฏิบัติที่ดีที่สุดเพียงทางปฏิบัติเดียว
- การดำเนินการให้เป็นไปตามผลการดำเนินการ

เบญจมาศ จินาพันธ์ (๒๕๓๙, ๒๐) การตัดสินใจ หมายถึง การกระทำการคัดเลือกทางเลือกหลายๆ ทาง ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นมีความไม่แน่นอนหรือว่าเป็นทางเลือกที่มีความสำคัญใกล้เคียงกับผู้ตัดสินใจทำการคัดเลือกตามเกณฑ์บรรทัดฐานที่ได้กำหนดไว้ และตัดสินใจเลือกเอาทางที่มีคุณค่าหรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีผลเสียน้อยที่สุด ก่อให้เกิดผลดีมากที่สุด และมีความเหมาะสมมากที่สุด

ข้อตัดสินใจหรือการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจสั่งการหมายถึงทางเลือกทางหนึ่งจากทางเลือกหลายๆ ทางที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด และสมควรนำมาใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สำหรับข้อตัดสินใจที่รัฐนำมาใช้ในทางปฏิบัติเรียกว่านโยบาย (Policy) ของรัฐหรือการกระทำ (Action) ของรัฐ

สรุป การตัดสินใจ หมายถึงการเลือกสรรทางเลือกที่คิดว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุดจากทางเลือกหลายๆ ทางเพื่อนำมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลเสียหายน้อยที่สุด

การตัดสินใจจะมีความคล้ายคลึงกับการกำหนดนโยบายโดยที่การตัดสินใจถือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบาย ส่วนนโยบายเป็นผลของการตัดสินใจซึ่งการกำหนดนโยบายจะมีความหมายกว้างกว่าการ “ตัดสินใจ”

บทที่ ๓

ผลกระทบจากโรคระบาดไข้หวัดนก

สถานการณ์โรคระบาดในไก่ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ผ่านมาจากการให้ข้อมูลของกรมปศุสัตว์และรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ โดยระบุว่าเป็นการระบาดของโรคอหิวาต์และหลอดลมอักเสบซึ่งสามารถควบคุมได้ แต่การระบาดของโรคในไก่ของประเทศไทย ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและขยายพื้นที่ไปอย่างกว้างขวาง และปรากฏว่าข้อมูลเมื่อกลางเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีผู้ต้องสงสัยติดเชื้อจาก โรคระบาดในไก่และเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล โดยข้อมูลต่างๆ ยังไม่ได้รับการเปิดเผยสู่สาธารณชนวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะกรรมการหลายคณะของวุฒิสภาได้ให้ข้อมูลต่อสื่อมวลชนถึงการระบาดของโรคในไก่ที่เกิดขึ้นที่น่าจะเป็นการติดเชื้อไข้หวัดนก รวมทั้งผลเลือดของผู้ป่วยที่ตรวจพบเป็นเชื้อไวรัสไข้หวัดนก H๕N๑ จึงได้เรียกร้องให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบและเปิดเผยความจริง สู่สาธารณชน เพื่อให้เกิดมาตรการที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว

หลังจากนั้นรัฐบาลจึงได้แถลงข้อเท็จจริงและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุข ให้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการเฝ้าระวังโรคในคนอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ พร้อมทั้งได้ประสานงานกับกรมปศุสัตว์ ซึ่งเข้าดำเนินการควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ที่เกิดการระบาดทุกแห่ง รวมทั้งป้องกันไม่ให้มีการนำไก่ป่วยหรือตายออกจำหน่ายในท้องตลาดอย่างเด็ดขาด

โรคไข้หวัดนก (Avian Influenza)

โรคไข้หวัดนกเป็นโรคติดต่อของสัตว์ประเภทนก คำว่า Avian flu มีรากศัพท์ มาจาก influenza หมายถึงโรคไข้หวัดใหญ่ คำว่า Avian หมายถึงสิ่งที่บินได้เช่นนก โรคไข้หวัดนกเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง พบกระจายได้ในคนและสัตว์หลายชนิด ตามปกติโรคนี้ติดต่อสู่คนได้ไม่ถี่ยัก นอกจากคนที่สัมผัสใกล้ชิดกับสัตว์ที่เป็นโรคจึงติดเชื้อได้ ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ มีรายงานการติดเชื้อโรคในคนเป็นครั้งแรก เมื่อเกิดโรคระบาดของสัตว์ปีกในฮ่องกง โรคไข้หวัดนกเกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่บางสายพันธุ์ที่พบในนกซึ่งเป็นแหล่งรังโรคในธรรมชาติ โรคอาจแพร่มายังสัตว์ปีกในฟาร์มได้โดยการสัมผัสกับสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตาย เชื้อที่อยู่ในน้ำมูก น้ำลาย และมูลของสัตว์ป่วยอาจติดมากับมือและเข้าสู่ร่างกายทางเยื่อจมูกและตา ทำให้เกิดโรคคล้ายไข้หวัดใหญ่

มีระยะฟักตัว ๑-๓ วัน ผู้ป่วยจะมีอาการไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย เจ็บคอ ไอ ผู้ป่วยเด็กเล็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีโรคประจำตัวอาจมีภูมิคุ้มกันไม่ดีและมีอาการรุนแรงได้โดยจะมีอาการหอบ หายใจลำบาก เนื่องจากปอดอักเสบรุนแรงผู้ที่มีความเสี่ยงต่อโรคไข้หวัดนก ได้แก่ ผู้ที่ทำงานในฟาร์มสัตว์ปีก ผู้ที่ฆ่าหรือชำแหละสัตว์ปีกในพื้นที่ที่เกิดโรค กรณีเกิดในสัตว์จะเกิดอาการรุนแรงและรวดเร็ว เช่นโรคห่าไก่ โดยไก่จะมีอาการหงอยซึม และชักตายภายในเวลา ๑ วัน ทำให้ไก่ตายยกเล้าได้ นอกจากนี้ยังพบได้ในสัตว์อื่นๆ เช่น หมู ม้า นกกระทา เป็ด น่าน แมว น้ำ และปลาวาฬ มีรายงานจากประเทศจีนว่า พบเชื้อติดไข้หวัดนกตาย เนื่องจากกินซากสัตว์ป่วยด้วยโรคไข้หวัดนก

เชื้อก่อโรค

ไข้หวัดนกเกิดจากเชื้อไวรัส Avian Influenza Type A ในตระกูล Orthomyxoviridac ซึ่งเป็น RNA ไวรัสชนิดมีเปลือกหุ้ม โดยมีแอนติเจนที่ผิว ที่สำคัญได้แก่ Hemagglutinin (H) มี ๑๕ ชนิด และ Neuraminidase (N) มี ๙ ชนิด

เชื้อไวรัส

เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่เป็นเชื้อที่มีรหัสพันธุกรรมเป็นสารอาร์เอ็นเอ จำนวน ๘ ชิ้น หุ้มล้อมด้วยโปรตีน เยื่อหุ้ม และเปลือกนอกซึ่งมีโปรตีนผสมอยู่กับแบ่งและไขมันรอบๆ เปลือกมีหนามยื่นออกมาโดยรอบ คล้ายผลทุเรียน

รหัสพันธุกรรมแยกเป็นชิ้น แต่ละชิ้นทำหน้าที่สร้างโปรตีนที่เป็นส่วนประกอบโครงสร้างของเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ได้แก่ สารที่ทำให้เม็ดเลือดแดงสัตว์เกาะกลุ่ม (hemagglutinin;H) เอนไซม์ย่อยเมือกที่เคลือบผิวเซลล์ (neuraminidase ; N) โปรตีนพันหุ้มสารอาร์เอ็นเอ (nucleoprotein) โปรตีนที่เป็นเหมือนเยื่อ (matrix) และโปรตีนอื่นๆ สาร H และ N อยู่ตำแหน่งที่เป็นหนามสลับกัน ทำหน้าที่ในการเกาะติดกับผิวเซลล์ เพื่อเข้าเซลล์ไปเพิ่มจำนวน และช่วยในการออกจากเซลล์ที่ติดเชื้อ ไปติดต่อยังเซลล์อื่น ทำให้เกิดโรครุนแรงเชื้อไข้หวัดใหญ่แยกตามคุณสมบัติทางชีววิทยา พันธุกรรม และโครงสร้าง เป็น ๓ มิติ คือ เอ บี และซี เชื้อที่ทำให้เกิดการระบาดใหญ่ในคนและสัตว์ เป็นอินฟลูเอนซาทัยปี เอ (influenza type A)

ลักษณะคุณสมบัติของโปรตีนในส่วน H แตกต่างกันแยกได้เป็น ๑๕ ชนิด คือ H๑, ถึง H๑๕ สำหรับ N แยกได้เป็น ๙ ชนิด คือ N๑, ถึง N๙ ไวรัส type A สามารถติดเชื้ออย่างหลากหลายกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น หมู นก ม้า แมว น้ำ และปลาวาฬ การระบาดครั้งใหญ่ของเชื้อไข้หวัดใหญ่นับตั้งแต่ค้นพบเชื้อครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน คือ influenza A N๑H๑, N๒H๒ และ H๓N๒

ปี ค.ศ. ๑๙๙๗ มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นในฮ่องกง ทั้งในไก่และในคนโดยมีเด็กติดเชื้อให้หวัดนกจำนวน ๒ ราย ซึ่งเป็นรายแรกของโลก ที่ยังไม่มีรายงานการติดเชื้อจากนกสู่คนแต่อย่างใด ในระยะที่มีการระบาดของโรคมีผู้ต้องสงสัยติดเชื้อและเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจำนวน ๑๘ ราย และเสียชีวิตจำนวน ๖ ราย ในการควบคุมการระบาดของโรคทางการฮ่องกง ได้ทำการฆ่าสัตว์ปีกจำนวน ๑.๕ พันล้านตัว นักวิทยาศาสตร์ได้ตั้งข้อสมมติฐานว่าการระบาดของไวรัสในระดับต้นมาจากนกสู่คน รวมทั้งอาจจะเกิดจากคนสู่คนได้ด้วย

ปี ค.ศ. ๑๙๙๙ ฮ่องกงได้มีการยืนยันว่า มีการค้นพบไวรัส A สายพันธุ์ H๙N๒ ที่ทำให้เด็กจำนวน ๒ ราย มีอาการป่วย นอกจากนั้น ยังมีจำนวนผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการยืนยันอีกจำนวนหนึ่ง มีหลักฐานว่าสัตว์ปีกมีการติดเชื้อ และมีการติดเชื้อจากนกสู่คนด้วย ซึ่งรายงานยังไม่ยืนยันอย่างชัดเจน แต่มีการยืนยันการติดเชื้อในประเทศจีนในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ - ๑๙๙๙

ปี ค.ศ. ๒๐๐๓ มีผู้ติดเชื้อ ๒ ราย ในฮ่องกงการติดเชื้อเกิดจากเดินทางไปเยี่ยมญาติที่จีนแผ่นดินใหญ่ ผู้ป่วยรายหนึ่งรักษาหายแต่อีกรายเสียชีวิต ผู้ติดเชื้อ ทั้งสองรายดังกล่าว ยังหาสาเหตุของการติดเชื้อไม่พบ มีการค้นพบไวรัสไข้หวัดนกสายพันธุ์ H๗N๗ ระหว่างสัตว์ปีกในประเทศเนเธอร์แลนด์ ระยะที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนก มีการรายงานว่ามีผู้ติดเชื้อมากกว่า ๘๐ ราย โดยผู้ป่วยเหล่านั้น มีอาการของโรคระบบทางเดินหายใจ ร่วมกับการมีอาการติดเชื้อที่ตา มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๑ ราย ซึ่งเป็นสัตวแพทย์อาสาสมัครที่ทำงานในฟาร์ม การติดเชื้อโรคไข้หวัดนกดังกล่าวมีหลักฐานรายงานว่าการติดต่อกับคนสู่คน และมีการค้นพบไวรัสไข้หวัดนก สายพันธุ์ H๙N๒ ในเด็กที่ฮ่องกงเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๓ แต่รักษาได้

การระบาดครั้งใหญ่ของไข้หวัด (Back ground on Pandemics)

การระบาดครั้งใหญ่ของไข้หวัด เป็นการระบาดอย่างรุนแรง และรวดเร็วไปทั่วโลก เป็นการเกิดขึ้นของไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งในอดีตการระบาดของไวรัสครั้งใหญ่นำไปสู่การเจ็บป่วย การเสียชีวิต การล่มสลายทางสังคม และการสูญเสียด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีการระบาด ๓ ระยะ ภายในเวลา ๑ ปี ดังนี้

ระยะที่ ๑ ปี ค.ศ. ๑๙๑๘ - ๑๙๑๙ เป็นการระบาดที่มีชื่อว่า สเปนนิส ฟลู (Spanish flu) โดยไวรัส type A สายพันธุ์ H๑N๑ อันเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของผู้ป่วยจากไข้ไม่ทราบสาเหตุ มีการเสียชีวิตของคนมากกว่า ๕ แสนคนในสหรัฐอเมริกา และ ๒๐-๕๐ ล้านคนทั่วโลก ผู้เสียชีวิตจำนวนมากเสียชีวิตภายในเวลา ๒-๓ วัน หลังจากการติดเชื้อและมีอาการแทรกซ้อนอื่นที่ทำให้เสียชีวิตตามมา ครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้เสียชีวิตเป็นเด็ก

ระยะที่ ๒ ปี ค.ศ. ๑๙๕๗-๑๙๕๘ เป็นการระบาดที่มีชื่อว่า เอเชียนฟลู (Asian flu) โดยไวรัส A สายพันธุ์ H๒N๒ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตมากในสหรัฐอเมริกาประมาณ ๗๐,๐๐๐ คน โดยระบุว่า มีการพบครั้งแรกที่จีนในปลายเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. ๑๙๕๗ และกระจายไปสู่สหรัฐอเมริกาประมาณเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. ๑๙๕๗

ระยะที่ ๓ ปี ค.ศ. ๑๙๖๘-๑๙๖๙ เป็นการระบาดที่มีชื่อว่า ฮองกงฟลู (Hong Kong flu) โดยไวรัส A สายพันธุ์ H๓N๒ ไวรัสดังกล่าวได้ระบาดในฮ่องกงเป็นครั้งแรกในต้นปี ค.ศ. ๑๙๖๘ และแพร่ไปสู่สหรัฐอเมริกา อันเป็นเหตุของการเสียชีวิตในสหรัฐอเมริกาประมาณ ๓๔,๐๐๐ คน

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในปัจจุบัน

การระบาดของโรคไข้หวัดนกครั้งนี้ (๒๐๐๓-๒๐๐๕) นับเป็นการระบาดของโรคไวรัสที่ระบาดอย่างรุนแรงและกว้างขวางอีกครั้งหนึ่ง หรือที่เรียกว่า Pandemic ที่เกิดขึ้นในรอบหลายๆ ปีของโลกมนุษย์ ซึ่งการเกิดขึ้นของโรคดังกล่าว ได้มีหน่วยงาน ที่มีศักยภาพสูง คือ ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคติดต่อของสหรัฐอเมริกา (Centers for Disease Control and Prevention, USA) องค์การอนามัยโลก (WHO) และ องค์การสุขภาพสัตว์ของโรค (World Organization for Animal Health : OIE) ได้ทำการศึกษา ติดตาม และดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เริ่มพบการระบาดของไข้หวัดจากนก คือ เชื้อไวรัส H๕N๑ ในฮ่องกง และเชื้อนี้กำลังระบาดอย่างรุนแรงในคนและสัตว์ นอกจากนี้ยังพบการระบาดของเชื้อไวรัส H๗N๗, H๙N๗, H๕N๒ ในไก่ ซึ่งติดต่อมาสู่คนได้ แต่อาการที่พบในคนไม่รุนแรงเท่าเชื้อไวรัส H๕N๑

เชื้อไวรัสไข้หวัดทุก H Subtype พบได้ในนกน้ำและสัตว์ปีก แต่เชื้อที่พบในคน คือเชื้อไวรัส H๑, H๒, และ H๓ และ N๑ และ N๒ พบในคนและหมู ซึ่งทำให้เกิดสมมติฐานว่าเชื้อจากสัตว์ปีกน่าจะผ่านการติดเชื้อมาก่อนที่จะมาติดคน จึงเกิดการระบาดรุนแรง สมมติฐานนี้สนับสนุนโดยลักษณะโมเลกุลบนผิวเซลล์ของหมู มีลักษณะโมเลกุลคล้ายกับทั้งของคนและนก การติดเชื้อมาจากหมูมายังคนสามารถพบได้ อย่างไรก็ตามการระบาดของไข้หวัดจากนกมาสู่คนสามารถเป็นไปได้โดยตรง ดังที่พบในเชื้อไวรัส H๒, H๕ เชื้อที่แยกจากคนมีลักษณะรหัสพันธุกรรมใกล้เคียงกับเชื้อที่แยกได้ในนกยังไม่พบในการติดเชื้อ H๕N๑ จากหมูในเวียดนาม การติดเชื้อในคนสู่คนอาจเกิดขึ้นได้ แต่ไม่พบอาการป่วยรุนแรง พบเพียงการติดเชื้อในผู้ป่วยหนักในฮ่องกง ๒ ราย รายหนึ่งมีอาการคล้ายไข้หวัด อีกรายหนึ่งไม่มีอาการ สถานการณ์ล่าสุดพบการติดเชื้อในคนจากการสัมผัสใกล้ชิดกับไก่ที่ติดเชื้อและมีอาการป่วย ยังไม่พบว่าเกิดจากการติดเชื้อจากสัตว์ชนิดอื่น

การระบาดของเชื้อไข้หวัดนกในฟาร์มไก่ เริ่มมีการรายงานเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๖ จากเกาหลีใต้ เดือนมกราคม ๒๕๔๗ มีรายงานการติดเชื้อในฟาร์มไก่ในเวียดนาม ญี่ปุ่น ไทย กัมพูชา ลาว จีน อินโดนีเซีย เป็นการติดเชื้อ H๕N๑ นอกจากนี้พบการติดเชื้อ H๕N๒ ที่ได้หวั่น และ H๗ ที่ปากีสถาน เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ พบการติดเชื้อ H๗ ในฟาร์มไก่ที่สหรัฐอเมริกาและแคนาดา

สถานการณ์การระบาดในประเทศไทย

การระบาดรุนแรงในประเทศไทย เกิดจากนกน้ำที่หนีหนาวมาจากไซบีเรีย ประกอบกับการลักลอบซื้อไก่พ่อพันธุ์ที่ติดเชื้อไข้หวัดนกจากเวียดนามและอินโดนีเซีย นอกจากนี้ยังมีข่าวเรื่องการลักลอบนำวัคซีนในสัตว์ปีก H๕N๓ ซึ่งไม่ผ่านการรับรองคุณภาพมาใช้ในไก่ แต่ควบคุมไม่ได้ ทำให้เชื้อกลายพันธุ์และระบาดอย่างรุนแรง เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขมีการเตรียมรับสถานการณ์โรคซาร์ส ซึ่งเกรงว่าจะกลับมาระบาดอีกครั้งหนึ่ง จึงมีความพร้อมในการรับมือ สำหรับสถานการณ์การระบาดในประเทศไทยสรุปได้ดังนี้

วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๗ พบผู้ป่วยรายแรกเป็นเด็กชายอายุ ๗ ปี จากจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ป่วยรายที่สอง เป็นเด็กชายอายุ ๖ ปี จากจังหวัดกาญจนบุรี

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ มีรายงานว่า มีผู้ป่วยไข้หวัดโดยยืนยันว่าเป็นเชื้อไข้หวัดนกสายพันธุ์ H๕N๑ จำนวน ๙ รายและผู้ป่วยที่น่าจะเป็นอีก ๒๑ รายกำลังรอผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การแพร่ระบาดในฟาร์มไก่ มีแนวโน้มลดลง แต่เนื่องจากการแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางในไก่ เป็ด ห่าน นกกระทา และนกชนิดอื่น ๆ รวมทั้งกอพยพย้ายถิ่นในหลายประเทศ จึงทำให้การควบคุมทำได้ยากกว่าโรคซาร์ส สำหรับการพบการติดเชื้อในเสือดาว ทำให้เกิดความกังวลว่าจะมีการติดเชื้อในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นๆ และเชื้ออาจกลายพันธุ์เป็นปัญหาโรคระบาดประจำถิ่นต่อไป

ระยะฟักตัวและอาการที่เกิดขึ้นกับสัตว์

นกเปิดน้ำเป็นแหล่งของโรคดังกล่าวและเป็นตัวนำโรค (Carriers) โดยมีการติดเชื้อที่ลำไส้ จากนั้นก็จะกระจายเชื้อโรคออกไป โดยติดต่อกัน น้ำเมือก น้ำลาย สารคัดหลั่งในช่องจมูก และมูลนกที่ถ่าย นอกจากนี้ยังติดต่อกันได้เมื่อนกมีการสัมผัสกันทางจมูก โดยเข้าทางระบบทางเดินหายใจ มีรายงานว่า การติดต่อที่ง่ายที่สุดคือการติดต่อกันจากมูลของนก กับทางปากของนกซึ่งเป็นการระบาดที่พบได้มากที่สุด

ระยะพักตัวในสัตว์สั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมงถึง ๓ วัน สัตว์มีอาการซึม ชุบผอม ไม่กินอาหาร ขนยุ่ง ไช่ลด ใจจาม หายใจลำบาก หน้าบวม หงอนและเหนียงบวม มีสีคล้ำ มีอาการทางประสาท ท้องเสีย อาจตายกระทันหันโดยไม่แสดงอาการ อัตราการตายสูงถึง ๑๐๐ %

ระยะพักตัวและอาการที่เกิดขึ้นกับคน

คนสามารถติดเชื้อจากสัตว์ได้จากการสัมผัสสัตว์ที่ป่วยโดยตรงและโดยทางอ้อม จากการสัมผัสสารคัดหลั่งของสัตว์ที่เป็นโรค ได้แก่ มูลสัตว์ น้ำมูก น้ำลาย น้ำตา ของสัตว์ที่ป่วย จากการเฝ้าระวังโรคยังไม่มีการติดต่อระหว่างคนสู่คน ผู้มีความเสี่ยงในการติดโรค ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพที่ใกล้ชิดสัตว์ปีก เช่น ผู้เลี้ยง หม่า ขนส่ง ขนย้าย ผู้ขายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีก สัตวบาล และสัตวแพทย์ รวมทั้งเด็กที่เล่นและคลุกคลี กับสัตว์

ระยะพักตัวในคนสั้นประมาณ ๑ ถึง ๓ วัน มีอาการทางระบบทางเดินหายใจแบบเฉียบพลัน มีไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย มีน้ำมูก ไอและเจ็บคอ บางครั้งพบว่ามีอาการตาแดง ซึ่งอาจหายเองได้ภายใน ๒ ถึง ๗ วัน หากมีอาการแทรกซ้อนจะมีอาการรุนแรงถึงปอดบวมและระบบทางเดินหายใจล้มเหลวได้ โดยเฉพาะในเด็กและผู้สูงอายุ ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุ ๖-๑๒ ปี

การติดต่อ

ติดต่อจากเชื้อไวรัสที่ออกมาจากน้ำมูก น้ำลาย และมูลสัตว์ปีกที่ป่วยทั้งที่มีอาการและไม่มีอาการ สัตว์ที่มีอาการป่วยจะแพร่เชื้อมากกว่าสัตว์ที่ไม่มีอาการเชื้อไวรัสเข้าสู่ร่างกายโดยการสัมผัส และเชื้อติดอยู่ตาม วัสดุอุปกรณ์ เมื่อมือไปสัมผัสและนำเชื้อป้ายเข้าจมูก ปาก เยื่อบุตา โอกาสที่จะได้รับเชื้อในอากาศพบน้อย ยกเว้นในรายที่ผู้ป่วยได้รับเครื่องช่วยหายใจ และเครื่องฟั่นละอองฝอย

การรักษา

ถ้าวินิจฉัยได้รวดเร็วในเวลา ๕ - ๑๐ นาทีว่าเป็นไข้หวัดใหญ่ A แพทย์จะเริ่มให้ยา Oseltamivir อย่างเร็วที่สุดและรอผลการตรวจโดยวิธี PT - PCR ว่าเป็นชนิด H๕ หรือ H๓ หรือ H๑ ถ้าพบเป็นไข้หวัดใหญ่ชนิด A และ H๕ จะให้การดูแลใกล้ชิดเพราะมีโอกาสเป็นโรคปอดบวมรุนแรงได้มากกว่า H๓ และ H๑ นอกจากนั้น จะทำการแยกเชื้อในเซลล์เพาะเลี้ยงและพิสูจน์ยืนยันผลต่อไป

การป้องกันและการควบคุม

การติดเชื้อไข้หวัดนกพบในผู้มีประวัติสัมผัสไก่ที่มีอาการผิดปกติ เช่น ซึม หงอย ขนฟู หน้าหงอน และเหนียงบวม มีน้ำมูก ท้องร่วง อาจเป็นผู้สัมผัสจับต้องใกล้ชิด ได้แก่ ผู้เลี้ยงดู ผู้ชำแหละไก่ ดังนั้นผู้ที่ไม่จำเป็นจึงควรหลีกเลี่ยงไม่สัมผัสกับสัตว์ที่มีอาการผิดปกติดังกล่าว

หรืออาการไม่แน่ชัด ผู้ที่เลี้ยงไก่จับไก่ ฆ่าไก่ ควรใช้อุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ เสื้อคลุมกันเปื้อน แวนปิดตา ผ้าคลุมผม รองเท้าบูท และทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคหลังใช้อุปกรณ์ เหล่านี้ ล้างมือบ่อยๆ อาบน้ำสระผมทำความสะอาดร่างกายหลังปฏิบัติงาน

ห้ามเด็กและสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ไปสัมผัสใกล้ชิดชิดกับสัตว์ปีกทั้งที่ป่วยมีอาการและไม่มีอาการ ผู้ที่เลี้ยงสัตว์ปีกเป็นสัตว์เศรษฐกิจในครัวเรือน หรือสัตว์เคี้ยวเอื้องหรือการพนัน สัตว์เลี้ยงสวยงาม ต้องเลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะ เลี้ยงในโรงเรือนที่ปิดมิดชิด สัตว์อื่นเข้าไปไม่ได้

ผู้ประกอบการ ควรหลีกเลี่ยงไม่กินสัตว์ที่ตายผิดปกติ เลือกซื้อไก่ที่มีลักษณะเนื้อหนัง สีขาว เหลืองสด สะอาด ไม่มีจ้ำเลือดออกหรือสีคล้ำ ไม่ควรซื้อไก่สดที่นำมาฆ่าเองที่ตลาด ควรซื้อไก่ที่ผ่านการฆ่าและชำแหละโดยมีหน่วยงานรับรองคุณภาพ

สำหรับไข่ไก่ ถ้าได้จากฟาร์มที่ไม่ติดเชื้อมั่นใจได้ว่าปลอดภัยจากโรค อย่างไรก็ตามควรล้างเปลือกไข่ให้สะอาดก่อนปรุงอาหาร หรือก่อนนำไปเก็บในตู้เย็น

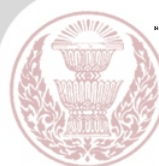
อาหารที่ทำจากไก่ ควรผ่านกระบวนการทำให้สุกจึงจะถือว่าปลอดภัยจากเชื้อโรค ไข่ที่ต้มสุก เช่น ต้มในน้ำเดือด ๕ นาทีแล้วถือว่าฆ่าเชื้อต่างๆ ได้หมด ทั้งนี้ไม่ควรรับประทาน ไข่ลวกหรือไข่ดิบ สิ่งที่สำคัญคือ พฤติกรรมสุขภาพ ควรล้างมือบ่อยๆ โดยล้างมือหลังจากจับต้อง สิ่งปนเปื้อน แม้จะใส่ถุงมือก็ตาม ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังเข้าห้องสุขา ไม่ควรนำมือ เข้าปาก แคะจมูก ขยี้ตา และไม่แตะต้องซากสัตว์ต่างๆ ถ้าจำเป็นต้องสัมผัสต้องสวมถุงมือ หรือถุงพลาสติกก่อนจับซากสัตว์หรือสิ่งปฏิภูลถ้าสัตว์ตาย ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดย ผังซากสัตว์ให้ลึกพอไม่ให้สัตว์อื่นคุ้ยเขี่ย และไม่ทิ้งซากสัตว์ลงในแม่น้ำ ลำคลอง หรือตามพื้นดิน เพราะจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของโรค ถ้าสัตว์ตายจำนวนมากผิดปกติ ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องคือกรมปศุสัตว์

แนวทางในการเฝ้าระวังโรคให้หัวหน้าของกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งข้อสังเกตของผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ผู้ป่วยที่สงสัยได้แก่ผู้ป่วยที่มีอาการไข้สูงกว่า ๓๘ องศาเซลเซียส ร่วมกับอาการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ การปวดกล้ามเนื้อ ไอ หายใจลำบาก หอบ หรือพบว่า ปอดบวม ร่วมกับ ประวัติการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายในระยะ ๗ วัน หรือมีการตายของสัตว์ปีกอย่างผิดปกติใน พื้นที่ที่อาศัยอยู่

๒. ผู้ป่วยที่น่าจะเป็น ได้แก่ ผู้ป่วยที่สงสัยที่มีอาการปอดอักเสบ ร่วมกับอาการเลวลง แม้จะให้การรักษาด้วยยาปฏิชีวนะแล้วก็ตาม การตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่พบการติดเชื้ออื่น ที่น่าจะเป็นสาเหตุ

๓. ผู้ป่วยยืนยัน ได้แก่ ผู้ป่วยที่น่าจะเป็นและตรวจพบเชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A สายพันธุ์ H๕N๑

แนวทางการให้ความช่วยเหลือและชดเชยแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ของภาครัฐ

คณะรัฐมนตรีพิจารณาแนวทางการให้ความช่วยเหลือและชดเชยแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ซึ่งประสบภาวะโรคระบาด ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เสนอแล้วมีมติดังนี้

๑. เห็นชอบในหลักการและแนวทางการให้ความช่วยเหลือ และชดเชยให้เกษตรกรที่ประสบภาวะโรคระบาดไก่

๒. อนุมัติจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ งบกลางรายการเงินสำรองเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น วงเงิน ๒,๙๙๙.๒๐ ล้านบาท หรือตามจำนวนที่จ่ายจริง ทั้งนี้ สำหรับการดำเนินงานในส่วนที่เกินจากงบประมาณนี้ อนุมัติในหลักการให้ทำความตกลงกับสำนักงานงบประมาณเพื่อจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามที่จ่ายจริง เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินการช่วยเหลือและชดเชยเกษตรกรทั้งหมดที่ได้รับผลกระทบ

๓. เห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมให้การสนับสนุนทางด้านกำลังพล ในการปฏิบัติการตามพื้นที่ที่ได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาด หรือสงสัยว่าจะมีโรคระบาด ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วย

๔. เห็นชอบให้กระทรวงการคลังดำเนินการชดเชยอัตราดอกเบี้ยและผ่อนผันการชำระคืนเงินกู้แก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ ตามมาตรการควบคุมโรค

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และแนวทางการให้ความช่วยเหลือและชดเชยให้เกษตรกรที่ประสบภาวะโรคระบาดไก่ มีสาระสำคัญดังนี้

๑) แนวทางและหลักเกณฑ์ความช่วยเหลือและชดเชย

๑.๑ ให้มีการชดเชยให้แก่เกษตรกรที่ถูกทำลายสัตว์ปีก เนื่องจากมาตรการป้องกันโรคระบาดตามความเป็นจริง โดยให้มีทางเลือกในการชดเชยให้เป็นเงินสด หรือขอรับเป็นปัจจัยการผลิต

๑.๒ ให้มีการผ่อนผันการชำระคืนเงินกู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ให้เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบได้ในระหว่างการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันโรคระบาด

๑.๓ ให้มีการพิจารณาความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาผลกระทบอันเนื่องมาจากการสูญเสียรายได้ในระหว่างการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันโรคระบาด

ผลกระทบและความเสียหายจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก

จากรายงานของกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข ได้สรุปสถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนกไว้ดังนี้

ผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชน

ตามผลการตรวจในห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ยืนยันว่ามีผู้ป่วยเป็นไข้หวัดนกเพิ่มขึ้นอีก ๑ ราย คือเด็กชาย อายุ ๔ ขวบ จากจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเสียชีวิตตั้งแต่วันอังคารที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยมีอาการป่วยตั้งแต่วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗ พบผู้ป่วยรายนี้โดยพบเชื้อไข้หวัดใหญ่และไมโครพลาสมาด้วย และก่อนหน้าที่อยู่ในกลุ่มบัญชีของผู้ต้องสงสัย ทำให้มียอดผู้ป่วยไข้หวัดนกจำนวนทั้งสิ้น ๙ ราย และเสียชีวิตในเวลานั้นจำนวน ๗ ราย รักษาอาการหายเป็นปกติและกลับบ้านไปแล้วจำนวน ๒ ราย สำหรับผู้ป่วยที่มีอาการจัดอยู่ในข่ายสงสัยมีจำนวน ๒๐ ราย เสียชีวิตแล้ว ๘ ราย รักษาจนหายกลับบ้านแล้ว ๘ ราย อยู่ระหว่างรักษา ๔ ราย ซึ่งผู้ป่วยที่อยู่ข่ายต้องสงสัยเพิ่มเข้ามาในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ คือเด็กหญิงจากจังหวัดพัทลุง อายุ ๒ ขวบผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนก ล้วนแต่ป่วยก่อนวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ทั้งสิ้น สำหรับผู้ป่วยที่อยู่ในข่ายสงสัย ๑๖ ราย ก็เป็นผู้ป่วยก่อนวันที่ ๒๗ มกราคมเช่นกัน มีเพียงผู้ป่วยต้องสงสัย ๔ รายเท่านั้นที่เริ่มป่วยในเดือนกุมภาพันธ์ และเพื่อป้องกันการเกิดความสับสนในเรื่องตัวเลขผู้ป่วย และผู้ต้องสงสัย ดังนั้นผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ควรให้ข่าวเรื่องการระบาดของโรค เพราะจะทำให้เกิดความสับสนซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขจะเป็นผู้แถลงเอง

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทยถูกระงับการสั่งนำเข้าไก่สดแช่แข็งจำนวนมากที่ส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ (จำนวน ๖ เดือน) คิดเป็นยอดเงินที่ทำให้ประเทศต้องสูญเสียรายได้จากการส่งออกประมาณ ๕ พันกว่าล้านบาท (กรมส่งเสริมการส่งออก และรายงานการวิจัยของศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใช้งบประมาณในการกำจัดสัตว์ปีกจำนวนมากกว่า ๕๐๐ ล้านบาท

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใช้งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ และรถเคลื่อนที่เพื่อทำลายสัตว์ปีก และงบประมาณในการเผาทำลายสัตว์ปีกมากกว่า ๕ พันล้านบาท

มีการทำลายสัตว์ปีกและสัตว์ที่คาดว่าจะเป็สาเหตุของการติดเชื้อ เช่น เสือ มากกว่า ๔๐ ล้านตัว และรัฐบาลได้ทำการชดเชยให้กับเกษตรกร ที่มีสัตว์ตายตัวละ ๔๐ บาท

การเลี้ยงสัตว์ปีกของไทยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือเกษตรกรพื้นฐานซึ่งเป็นการเลี้ยงแบบปล่อย ครอบครั้วละประมาณ ๒๐-๓๐ ตัว เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ปีกโดยตรงซึ่งจะมีการเลี้ยงจำนวน ๑,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ ตัว และกลุ่มสุดท้าย คือเกษตรกรรายใหญ่ที่มีการเลี้ยงไ้มากกว่า ๑๐,๐๐๐ ตัวขึ้นไป จากข้อมูลของกรมปศุสัตว์ช่วงของการระบาดโรคมึ่ไก่ที่กำลังไข้ สามารถไข้ได้ ๓๗ ล้านตัว ซึ่งจะให้ไข้ได้วันละ ๓๐ ล้านฟอง มีบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ฯลฯ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเสียหายทั้งหมด

ผลกระทบต่อความความเชื่อของผู้บริโภค

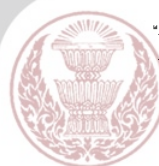
มีความรุนแรงและรวดเร็วมาก โดยเฉพาะที่มีต่อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ผู้ประกอบการร้านอาหารที่เกี่ยวกับไก่ ต้องหันไปขายอาหารชนิดอื่นแทน เช่น ร้านที่ขายข้าวมันไก่ ต้องเปลี่ยนเป็นขายข้าวประเภทอื่นแทน อาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดก่อนที่จะมีโรคระบาดในวันเสาร์ - อาทิตย์ ผู้ซื้อต้องเข้าคิวรอ แต่เมื่อเกิดโรคระบาดไม่มีลูกค้าหรือมีน้อยมากทำให้ธุรกิจการค้าซบเซา

ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบ ที่สำคัญที่สุดคือ ฟาร์มเลี้ยงไก่ โดยเฉพาะฟาร์มขนาดเล็ก ทำให้คนงานตกงาน รวมทั้งธุรกิจอาหารสัตว์ ที่เป็นวงจรต่อเนื่องของการเลี้ยงสัตว์ ทำให้กิจการของการผลิตอาหารสัตว์บางประเภทหยุดกิจการ และส่งผลถึงวัตถุดิบที่นำมาผลิต เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด และไร่นาของเกษตรกร ได้รับผลกระทบตามมาเนื่องจากราคาพืชผลทางการเกษตรดังกล่าว มีราคาตกต่ำรวมทั้งการท่องเที่ยวทั้งในประเทศ และต่างประเทศ มียอดลดลงจำนวนมาก มีผลทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบตามมา นอกจากนี้ยังมีผลกระทบด้านอื่นๆ ที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ เช่น

ผลกระทบต่อด้านสังคมและจิตวิทยา

ประชาชนสูญเสียพันธุ์ไก่พื้นเมือง โดยเฉพาะไก่ชนเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ได้รับการชดเชยในราคาที่เป็นธรรม ทั้งนี้เนื่องจากราคาไก่ชนมีราคาหลักหมื่นถึงราคาหลักแสน ประชาชนในท้องถิ่นจำนวนมากมีความคุ้นเคยกับธรรมเนียมท้องถิ่นของวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกับสัตว์ปีก เช่น การให้อาหารสัตว์ปีกในเวลาเช้า ความคุ้นเคยกับการได้ยินเสียงไก่ขันเวลาเช้า การใช้กิจกรรมยามว่างของผู้สูงอายุกับการเลี้ยงสัตว์ปีก และการมีรายได้จากการเลี้ยงนกเขา ฯลฯ ดังกล่าว ทำให้ประชาชนทั้งผู้สูงอายุ และเจ้าของสัตว์เกิดภาวะหดหู่ เศร้าซึม จากการสูญเสียจนมีผลกระทบ

ทางด้านจิตใจ เป็นผลทำให้กรมสุขภาพจิต ต้องดำเนินการ ปลอดภัยเพื่อให้กำลังใจและให้การบำบัดทางจิตแก่ผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ประชาชนที่เป็นแรงงานของโรงเลื่อยสัตว์ปีกจำนวนมากตกงาน ขาดรายได้ ย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม มีผลถึงนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของแรงงานดังกล่าวไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะต้องย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมตามผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก การทำลายไก่จำนวนมากโดยวิธีใส่กระสอบฆ่าทั้งเป็นทำให้เกิดความหดหู่เป็นผลให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งในเรื่องศีลธรรมและความเหมาะสม

ผลกระทบด้านการเมือง

มีข้อมูลพบว่าปัญหาเรื่องโรคไข้หวัดนก ทำให้ระบบราชการมีความลำบากใจต่อกรณีดังกล่าว (Simon Elegant : ๒๐๐๔, ๑๗) กล่าวคือ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวนมากถูกสถาบันนิติบัญญัติ ได้แก่ คณะกรรมาธิการในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เชิญหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นจำนวนมาก จนเกิด ความลำบากใจที่จะให้ข้อเท็จจริง และต้องเสียเวลาในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก องค์กรดังกล่าวได้แก่ คณะกรรมาธิการสาธารณสุขสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมาธิการเกษตรและสหกรณ์ คณะกรรมาธิการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา ได้นำเรื่องดังกล่าวยื่นเป็นญัตติและกระทู้ถามด่วนเพื่อซักฟอกรัฐบาล มีผลทำให้รัฐบาลต้องออกมาชี้แจงอย่างต่อเนื่อง และทำการรณรงค์ให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริโภคไก่

จากกรณีของไข้หวัดนกดังกล่าว ยังเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสมาชิกวุฒิสภาจำนวนหนึ่งรวมทั้งการแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวของนายกรัฐมนตรี ที่แสดงความคิดเห็นต่อผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาลว่า อาจจะส่งผลเสียโดยตรงต่อการส่งออกไก่ของไทย และกระทบต่อภาพรวมของระบบเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ของประเทศ

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่องผลกระทบทั่วไปที่เกิดจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก (Avian Influenza) มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจในโรคดังกล่าว ซึ่งทำการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูล โดยการวิเคราะห์ ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค ในด้านต่าง ๆ ทั้งจากเอกสารที่มีการวิเคราะห์แล้วและยังไม่ได้วิเคราะห์ โดยแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ไข้หวัดนกได้สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวง แม้รัฐบาลจะแถลงว่า เรื่องนี้มีความเสียหายในด้านเศรษฐกิจระดับมหภาคเพียงเล็กน้อยเท่านั้น มีผลกระทบกระเทือนถึงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไม่มาก แต่ในระบบเศรษฐกิจระดับชาวบ้านหรือในระดับจุลภาคมีความเสียหายมิใช่น้อย ต้องทำลายไก่หรือสัตว์ปีกมากกว่า ๓๐ ล้านตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เสียหายจนหมดตัว แม้ว่ารัฐบาลออกมาแถลงว่าจะจัดหาแหล่งเงินกู้เพื่อฟื้นฟูกิจการ แต่เป็นเพียงมาตรการช่วยเหลือหลังเกิดความเสียหายแล้วเท่านั้น ความเสียหายของการเกิดโรคระบาดในครั้งนี้น่าจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง รวมถึงความเชื่อมั่นของประชาชนในการบริโภคเนื้อไก่หรือสัตว์ปีกรวมทั้งไข่ไก่

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

สำหรับมาตรการควบคุมการระบาดของควบคุมสถานการณ์ การดำเนินการควบคุมโรค การเผชิญปัญหาเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกของรัฐบาลไทยแสดงให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งมากมาย รวมทั้งข้อผิดพลาด ซึ่งสามารถนำไปเป็นบทเรียนได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งนี้เนื่องจากกรณีดังกล่าว ยังไม่เคยประสบที่ใดมาก่อนในโลก โดยเห็นได้จากวิธีการควบคุมโรคของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งทำการกำจัดแหล่งโรคหรือสัตว์พาหะนำโรคในระยะเวลารวดเร็วที่สุด โดยเริ่มต้นจากรอบจุดศูนย์กลาง ออกไปในระยะ ๖๐ กิโลเมตร และล้อมกรอบมาจนถึงจุดศูนย์กลางของโรค

แต่แนวทางการสอบสวนโรคก็ไม่ได้สอดคล้องกับแนวทางสากลแต่อย่างใด โดยเห็นได้จากการเก็บตัวอย่างจำนวน ๑ แขนงตัวอย่าง แบบสุ่มเพียงเท่านั้น ในขณะที่แนวทางสากลตามแนวทางของดับบริว กรีน และคณะฯ จะต้องมีการประเมินอย่างทันทีทันใด เพื่อที่จะประเมินผลกระทบต่างๆ อย่างรวดเร็วด้วยนักวิชาการด้านต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนั้น การกำจัดพาหะนำโรคหรือไก่ที่ติดเชื้อ ของกรมปศุสัตว์ ไม่มีความรัดกุมและรอบคอบเพียงพอ โดยการให้ทหารเป็นผู้ปฏิบัติการและมีเพียง mask ปิดปาก ปิดจมูกเท่านั้น ส่วนวิธีปฏิบัติการนั้น กระทำโดยจับไก่ใส่กระสอบป่าน แล้วทำการฝังทิ้งเป็น ซึ่งวิธีการดังกล่าว

ติดกับหลักการขององค์การสุขภาพสัตว์โลก (World Organization for Health Animal : OIE) และ องค์การอนามัยโลก (WHO) อย่างชัดเจน กล่าวคือแนวทางในการฆ่าสัตว์ต่างๆ เพื่อควบคุม โรคติดต่อของ OIE กำหนดแนวทางไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องมีกลยุทธ์ในการกำจัด มีแผนในการ ควบคุม และหลักการที่ชัดเจน นอกจากนี้สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง คือการปฏิบัติการในการฆ่าสัตว์ จะต้องมียุทธปฏิบัติการที่ถูกต้องเหมาะสม แยกและป้องกันอย่างรัดกุมเพื่อป้องกันการแพร่กระจาย ของเชื้อโรค หรือการควบคุมทางชีววิทยา

นอกจากนั้น การดำเนินการควบคุมและแก้ปัญหาของรัฐบาลยังไม่ชัดเจน มีการ เปลี่ยนแปลงแนวทางอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความสับสน รวมทั้งวิธีการที่ใช้ในการปฏิบัติการ โดยใช้นักวิชาการภายในประเทศหรือส่วนราชการบางส่วนเท่านั้น ทำให้ขาดมิติระหว่างประเทศ หรือความรู้และความเข้าใจที่แท้จริงในการควบคุมการแพร่กระจายโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบ แนวทางในการดำเนินงาน ตามแนวทางการศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่าการแก้ปัญหาเรื่องไข้หวัดนก มิได้เป็นการแก้ปัญหาคาโรคระบาดของโรคระบาด ด้วยการนำหลักการควบคุมโรคระบาดมาควบคุม และทำการจัดการโดยหลักระบาดวิทยา อย่างเป็นขั้นตอนแต่เพียงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะโรคไข้หวัดนก มิได้เป็นโรคระบาดที่ระบาดอย่างรุนแรง (Outbreak) เท่านั้น แต่โรคไข้หวัดนกสามารถพัฒนา ตัวเองมีมิติของการระบาดที่เป็นลักษณะกระจายออกไปได้อย่างรวดเร็ว ขึ้นอยู่กับว่าเชื้อโรคจะ แพร่สภาพไปอย่างไร หรือที่เรียกว่า Pandemic กล่าวคือ เชื้อไวรัส สามารถพัฒนาสายพันธุ์ตัวเอง ออกไปอย่างต่อเนื่องเองได้ ทำให้ยากที่เข้าใจกลไกของโรค และทิศทางของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะพัฒนาไปจนถึงไม่มีผลใดๆ ต่อมนุษย์ก็ได้ หรืออาจจะพัฒนาจนสามารถติดต่อแล้วไม่มี ผลใดๆ ต่อมนุษย์แต่อาจจะจะมีผลกระทบในเวลาใดเวลาหนึ่งได้ หรือมีผลกระทบต่อมนุษย์ โดยมึ การติดต่อได้ในทุกๆ มิติ คือการติดต่อจากมนุษย์สู่มนุษย์ การติดต่อจากสัตว์ต่างๆ สู่มนุษย์ และ การติดต่อจากมนุษย์สู่สัตว์ เป็นต้น

สิ่งที่นักวิชาการวิตกมากที่สุดคือ การติดต่อจากมนุษย์สู่มนุษย์ และพยาธิสภาพของโรคมี ความรุนแรงจนยากที่จะรักษา เช่น โรคซาร์ ซึ่งอาจจะจะมีผลต่อโลกมนุษย์ เป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม แนวทางที่สร้างความมั่นใจให้กับรัฐบาลระดับหนึ่ง ก็คือคำกล่าวของนายแดเนียล เลน นักวิเคราะห์ของมอร์แกน สแตนเลย์ โดยชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้ส่งออกไก่เลย ในสามเดือนแรก นั่นคือประเทศไทยจะเกิดความเสียหายจากการส่งไก่สดออกคิดเป็นร้อยละ ๐.๔ ของจำนวนตัวเลขส่งออกทั้งหมด เว้นแต่ถ้าปัญหาเรื่องไข้หวัดนกของไทย ยังมีต่อไปนานกว่า ๓ เดือน โดยประเทศไทยจะมีตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ ๘ ซึ่งปัญหาเรื่องของ โรคไข้หวัดนกจะทำให้เศรษฐกิจลดลงประมาณร้อยละ ๐.๑๑

นอกจากนั้น ข้อวิตกของนักลงทุน อีกประการหนึ่งคือตลาดหุ้นในเอเชีย โดยเฉพาะหุ้นมีราคาแพงเกินไป นั่นคือการมีความรู้สึกถึงความมั่งคั่งของนักลงทุนท้องถิ่น และทำให้ตลาดมีการขึ้นลงเร็วเกินไป นักวิเคราะห์ก็ได้วิเคราะห์ว่าปัญหาเรื่องใช้หวัตนก จะมีผลบ้างทางด้านจิตวิทยา แต่ตลาดก็อาจจะสามารถพลิกกลับได้อย่างรวดเร็ว และการพลิกกลับของตลาดอย่างรวดเร็วดังกล่าว ก็ขึ้นกับว่ารัฐบาลจะสามารถทำการควบคุมสถานการณ์ ของโรคใช้หวัตนกได้รวดเร็วมากน้อยระดับใด

ข้อเสนอแนะ

จากการติดตามแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง จะพบว่ากรอบแนวทางในการแก้ปัญหาในระยะแรก รัฐบาลมิได้สนใจแนวทางสากล เช่น แนวทางของ OIE หรือองค์การอนามัยโลกแต่อย่างใด แต่ต่อมาแนวทางสากลต่างๆ ถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง เช่นการวางแผนการควบคุม มาตรการการกำจัดสัตว์ปีก การให้องค์การอนามัยโลกเข้าร่วมดำเนินการด้วย ทั้งเพื่อให้ความรู้และร่วมศึกษาหาแนวทางป้องกันร่วมกันตลอด จนถึงการทำผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลก เข้าร่วมระดมวางแผนและดำเนินการ วิธีการดังกล่าวอาจสรุปได้ ๒ ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง บุคลากรของรัฐบาลความรู้และประสบการณ์ จึงสั่งเลในการแก้ปัญหา

ประการที่สอง รัฐบาลต้องการรักษาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศมากกว่าจึงปิดข่าวในช่วงแรก

ดังนั้น มาตรการขององค์การระหว่างประเทศ เช่นแนวทาง OIE ซึ่งเป็นมาตรการสากล และได้ทำการศึกษามาอย่างดีแล้ว ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้องและมีประโยชน์ รัฐบาลจึงควรศึกษาเพื่อนำผลดีของแนวทางต่างๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศโดยรวมเป็นสำคัญ

ในท้ายที่สุด อาจกล่าวได้ว่า โรคระบาดรุนแรงเคยปรากฏในประเทศไทย มาก่อนแล้ว โดยเปลี่ยนชื่อของโรคไปตามยุค อาทิ เคยมีใช้หวัตนก วัณโรค อหิวาตกโรค โรคเอดส์ และโรคซาร์ส ซึ่งรัฐบาลไทยก็สามารถให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนวิธีการป้องกันและหยุดการระบาดได้ในระดับค่อนข้างดี แต่กรณีการระบาดของใช้หวัตนก การป้องกันและการแก้ไขโดยฝ่ายรัฐบาลสามารถสรุปได้ว่าอยู่ในระดับที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร จึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

บรรณานุกรม

จันทพงษ์ วะสี. ไข้หวัด (ใหญ่) นก ๒๐๐๔. " หมอชาวบ้าน ", กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

สมชาย สุพันธุ์วิช. การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ : โรงพิมพ์สามมิตร,

กรุงเทพมหานคร : ๒๕๒๓.

ไพบุลย์ ไส้สุนทร. ระบาดวิทยา : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : ๒๕๓๘.

Department of Health and Human Services. Centers for Disease Control
Prevention. CDO, **Fact Sheet : Influenza (flu). " Basic into Information**

Legislative Institutional Repository of Thailand

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางนิรันดสุข เจริญธนาอาษา
วัน เดือน ปีเกิด	๑๒ เมษายน ๒๕๙๕
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประสบการณ์	๒๕๒๐ บรรณารักษ์ ๓ ๒๕๓๕ หัวหน้าฝ่ายบริการค้นคว้า ๒๕๔๒ ผช. ผอ. ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย ๒๕๔๔ หัวหน้ากลุ่มงานคณะกรรมการการคมนาคม ๒๕๔๕ ผอ.กลุ่มงานคณะกรรมการการคมนาคม (สว.)
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการคมนาคม วุฒิสภา (สว.)
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

Legislative Institutional Repository of Thailand